

Kur'an Tercümesine "Kur'an" Denilebilir mi?

Mevlüt GÜNGÖR*

ABSTRACT

It is, of course, necessary to translate the Qoran for those whose native langua.g.e.s are not Arabic. Thus from the very beginning the Qoran was translated almost into all langua.g.e.s. However, is it possible to argue that the translation of Qoran made by a man is exactly the same as the Qoran in all respects? Those who answer this question affirmatively argue that one can worship in the prayer with the translation of the Qoran. In this article we have dealt with the arguments of both sides put forward on this matter, and reached a conclusion.

KEYWORD: *Translaton of the Qoran, Worship in Turkish, Praying in Turkish, Worship in Native Langua.g.e.*

Kur'an, Yüce Allah'ın insanlığa en büyük bir lütfudur. Çünkü onu kendisine muhatap kabul ederek ona çok yüksek bir değer vermiş ve hayatı boyunca kendisine yol gösterecek bir kitap göndermiştir. İnsana böyle bir rehber kitap ortaya koymaya en ehliyetli zat elbette Yüce Allah olmalıdır. Çünkü insanı yoktan var eden de; onu gerek maddi ve gerekse manevi yapısı ile en iyi bilen de O'dur. Bu durumda insanın böyle eşsiz bir kitaptan azami surette istifade etmesi, bunun için de önu okuması, anlaması, düşünmesi ve hayata geçirmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Nitekim bunun için, Kur'an, ilk muhataplarının anadili olan Arapça ile indirilmiştir. Ancak Kur'an evrensel bir mesajdır. Onun muhatabı bütün insanlardır. Bu sebeple Arapça bilmeyen toplumlar için de daha ilk asırlardan itibaren Kur'an'ın tercüme edilmesi ihtiyacı kendisini göstermiştir.

Nitekim bizzat Hz. Peygamber'in sahabeden Selman-ı Farisi'ye Fatiha'yı tercüme etmesine izin verdiği kaynaklarda belirtilmektedir¹. Daha sonra da kur'an, gerek parça parça ve gerekse bir bütün olarak her asırda pek çok kimsé tarafından, pek çok dile tercüme edilmiştir. Kur'an'ın yerine konmaması ve usul ve esaslarına riayet edilmesi şartıyla bunun cevazı hakkında alimler

* **Prof. Dr.**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
1 es-Serahsi, **el-Mebsût**, I, 37.

arasında geniş bir ittifak da hasıl olmuştur. Çünkü müslüman olan herkese bir de Arapça öğrenmesini şart koşmak mümkün değildir. Bu sebeple, Kur'an'ın tercüme edilmesi, tebliğin önemli bir unsuru haline gelmiş, müslüman alimlerin bu görevi, mutlaka yerine getirmeleri lüzumu ortaya çıkmıştır.²

Bilindiği gibi namazda Kur'an'dan bir parçanın³ ve bilhassa Fatiha suresinin⁴ okunması gerekmektedir. Bu durumda Arapça bilmeyen bir kimsenin bu kıraatını tercüme olarak yapabilmesinin caiz olup olmadığı konusu gündeme gelmiş ve bu durum Kur'an'ın başka bir dile tercümesi Kur'an'ın yerini bire-bir tutabilir mi? Kur'an'ın tercümesine de "Kur'an" denilebilir mi? sorusunu ortaya çıkarmıştır. İşte biz bu makalemizde konu hakkındaki farklı görüşlerin delillerini maddeler halinde ortaya koymaya ve bu arada kendi görüş ve fikirlerimizi de beyan etmeye çalışacağız.

Kur'an tercümelerine de doğrudan doğruya "Kur'an" denilebileceğini savunmaların delilleri⁵ genel olarak aslolanın mana olup, lafzın ise sadece bir vasıta olduğu ön kabulüne dayanmaktadır. Halbuki Kur'an, hem lafzı ve hem de manası ile Kur'an'dır. Bu sebeple bütün fıkhi mezhepler Kur'an'ın hem lafzı ve hem de manası ile birlikte muciz bir Arapça nazım olduğunu söylemişlerdir. Nitekim fıkıhçıların meşhur Kur'an tarifinde de bu vasıf yerini almıştır. Kur'an Allah tarafından, Arapça lafızlarla, Cebrail Aleyhisselam vasıtası ile Hz. Peygamber'e indirilmiş, tilaveti ile ibadet edilen, bize kadar tevatürle nakledilmiş, mushafın iki kapağı arasında yer alan, kendisine has özellikleri bulunan, Fatiha suresi ile başlayıp, Nas suresi ile sona eren, Allah'ın muciz kelimidir.⁶

Kelam ilmi alimleri ise, bu konuda Yüce Allah'ın sıfatlarından "kelam sıfatı"nı dikkate alarak değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Buna göre, kelam-ı nefsi olması bakımından Kur'an sadece manadır. Kadim ve ezeli olan da budur. Yüce Allah'ın "kelam" sıfatının, harf, kelime, şekil, nazım ve hafza ihtiyacı yoktur. Kelam-ı lafzı olması açısından ise Kur'an, harf, kelime, lafz ve sesleri de içine almaktadır. Bu bakımdan Arapça olarak indirilen Kur'an, tıpkı kelam-nefsi gibi, ilahidir. Çünkü onun telif edilmesinde Hz. Peygamber de dahil hiç kimsenin bir rolü olmamıştır. Bu itibarla o Allah kelimidir. İşte bunun için kelam alimleri de Kur'an'ın lafzını manasından ayırmayı uygun görmemişler, onu hem manası ve lafzı itibarıyla Yüce Allah'a ait kudsî bir kelam olarak değerlendirmişlerdir.⁷

2 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Aydar, Hidâyet, Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi, İstanbul, 1996, s. 177-207.

3 Müzzemmil (73):20

4 et-Tirmizî, Mevâkît,, 69, 115, 116; Ahmed b. Hanbel, II 428, 478, İbn Mâce, ikâme, 11; ed-Dârimî, Salât, 36.

5 er-Râzî, Mefâtihu'l-Ğayb, I, 213.

6 İbnu'l-Hümâm, et-Tahrîr fi Usûl'l-Fıkah, Mısır, 1351, III, 3.

7 Geniş bilgi için Bkz. Teftazânî, Şerhu'l-Akâid, Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi, Haz. S. Uludağ, İstanbul, 1982, s. 166-174; es-Sâbûnî, Mâturidiyye Akaidi, terc. B. Topaloğlu, Ankara, 1978, s. 85-90.

Bu bakımdan alimler namazda Arapça nazmın okunması gerektiğini söylemişler, tercümesini okumanın caiz olmayacağını belirtmişlerdir. Bu konuda eski alimlerden sadece Ebu Hanife'nin farklı bir görüşü vardır. O, Arapça bilsin veya bilmesin bir kişinin namazda Kur'an'ın Farsça tercümesini okumasını caiz görmüştür.⁸ İmam-ı Azam'ın bu ichtihadından hareketle onun sadece manayı esas alıp -bizzat kendisinin, bize kadar ulaşan açık bir beyanı olmasına rağmen- şartlarına uygun olarak yapılmış olan bir tercümeyle de "Kur'an" denilebileceği görüşünde olduğu ileri sürülmüştür.⁹ Mezhebin önde gelen alimlerinden Ebu Yusuf ve İmam Muhammed, hocalarının bu görüşüne katılmamışlar ve ancak Arapça kıraati beceremeyen kimseye bunu öğreninceye kadar Farsça tercümeyle okuyabileceğine cevaz vermişlerdir.¹⁰ Nitekim, Hanefi Mezhebinde İmam-ı A'zam'ın değil, talebelerinin bu görüşü tercih edilmiştir.¹¹ Bazı kaynaklarda Ebu Hanife'nin daha sonra bu görüşünden döndüğü belirtilmiş¹² de mezhebin ilk kaynaklarında böyle bir kayda rastlanılmamaktadır.

Şimdi bu girişten sona artık bu konuda her iki tarafın da ortaya koyduğu delillerin tartışmasına girişebiliriz.

Kur'an tercümelerinde "Kur'an" denilebileceğini savunanların delilleri:

Kur'an tercümelerine de "Kur'an" denilebileceğini savunanların görüşlerine dayanak olarak ileri sürdükleri ayetlerle aslolanın mana olduğu, lafzın ise sadece vasıta olduğu tezi pekiştirilmeye çalışılır. Bu ayetler şunlardır:

1. "ان هذا لفي الصحف الأولى صحف إبراهيم و موسى" **"Şüphesiz ki bu, ilk sahifelerde, İbrahim ve Musa'nın sahifelerinde de vardır."**¹³ Bu düşüncede olanlara göre burada işaret edilen bütünüyle Kur'an'dır ve elbette Kur'an evvelkilerin kitaplarında Arapça olarak değil, onların kendi dilinde yer almıştır. Demek ki aslolan manadır demektedirler. Halbuki burada Kur'an'ın tamamına bir atıf veya işaret sözkonusu değildir. Sözün siyak ve sibaki incelendiğinde burada işaret edilenin daha önceki bir veya birkaç ayet veya hut da olsa olsa bu sürenin tamamı olduğu açıkça görülür.¹⁴ Bu bakımdan, burada işaret edilenin, Kur'an'ın bütünü olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Çünkü her ne kadar aynı mesajı taşıyan bazı ayetler olsa da, Kur'an, aslında yeni ve orjinal bir kitap olup onda kendisinin nüzuлу sırasında ortaya

8 eş-Şeybânî, el-Asl, I, 39; eş-Şeybânî, el-Câmi'u's-Sağir, I, 9-10.

9 el-Cassâs, Ahkâmul-Kur'an, III, 348, 385; el-Kâsânî, Bedâiyu's-Sanâyi; I, 112-113; es-Serahsî, Kitâbu'l-Mebsût, I, 36-37; el-Keşşâf, III, 128.

10 eş-Şeybânî, el-Asl, I, 39; eş-Şeybânî, el-Câmi'u's-Sağir, I, 9-10.

11 el-Merağî, Bahsun fi Tercemeti'l-Kur'ân'l-Kerim ve Ahkâmihâ, s. 38-39. Mustafa Sabri, Mes'eletu Tercemeti'l-Kur'an, s. 56-57; el-Bindak, el-Müsteşrikûn ve Tercemeti'l-Kur'ân'l-Kerim, s.64.

12 el-Merğînâni, el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mubtedi, Mısır, trhz. I, 47; İbn Abidin, I, 484.

13 A'lâ (87): 18-19.

14 el-Keşşâf, IV, 245.

çıkan yeni olaylarla ilgili pek çok ayet de vardır. Kaldı ki, bu görüşü kabul edip, Yüce Allah'ın vaktiyle onlara İbranice veya Süryanice indirildiğini şimdi de Hz. Peygamber'e Arapça olarak indirmiş olduğunu kabul etsek bile burada bu tercüme işini yapan bizzat Yüce Allah'ın kendisidir. Onun sözünü ise hangi dilde olursa olsun insanların sözü ve tercümesi ile bir tutmak elbette mümkün değildir. Tercüme aslın yerini tutamaz derken bizim bütün endişemiz beşer gücünün Allah kelamını tam olarak tercüme edememesinden kaynaklanmaktadır. Ama bu tercüme bizzat Allah yaptığı takdirde zaten böyle bir endişe söz konusu olamaz.

2. "ذاته لفي زبر الالولين" **"Şüphesiz ki o, evvelkilerin kitaplarında da vardır."**¹⁵ Burada da aynı şeyleri söylemek mümkündür. Hatta bu ayetten bir önceki ayette Yüce Allah'ın Kur'an'ın Arapça olarak indirildiğini belirtmiş olması da dikkat çekicidir. Burada da işaret edilen şey, Kur'an'ın tamamı olmayıp, Kur'an'ın veya Hz. Peygamber'in zikri yani adı¹⁶ veya Kur'an'a ait bir haber, yahut da Kur'an'da geçen ve her ilahi dinde var olan bir takım genel prensipler veya bazı kıssalardır:

3. "ولو جعلناه قرآنا اعجميا لقالوا لولا فصلت آياته ، اعجمي و عربى" **"Eğer Biz onu yabancı dilde bir Kur'an yapsa idik, elbette şöyle derlerdi. Onun ayetleri keşke açıklansa, Arap olan kimseye yabancı dilde (bir kitap hiç) olur mu?"**¹⁷ Burada yürütülen mantık da şudur. Bu ayetten anlaşıldığına göre Allah bize Kur'an'ı eğer başka bir dilde indirmiş olsa idi o da Kur'an olacaktı... O halde onun Arapça olması veya başka bir dilde olması asli bir unsur değil fer'i bir unsurdur. Burada da yine yanılınan nokta, Allah'ın tercümesi ile beşer tercümesinin bir tutulmasıdır. Çünkü, bu lisanda da olsa şu lisanda da olsa o bizzat Yüce Allah'ın kelamı olacaktır. Yani aynı mananın yine bizzat Allah tarafından başka bir lisanda ifade edilmiş şeklidir. Kur'an eğer başka bir dilde indirilmiş olsa idi elbette o dilde de hem lafzı ve hem de manası ile mucize olacaktı. Ama insanların yaptığı tercümelelerde devreye beşer unsuru girmektedir. Beşer ise hatadan arınmış değildir.

Burada dikkati çeken başka bir husus da ayette geçen "onun ayetleri keşke açıklansa" ifadesidir. "Tercüme" yerine "açıklama" ifadesinin kullanılmış olması manidardır. Çünkü Kur'an'ın mota-mot tercümesi zaten mümkün değildir. Ancak onun dar veya geniş açıklaması söz konusudur. Buna da biz manevi veya tefsiri tercüme diyoruz. Manevi veya Tefsiri tercümenin de zaten aslın yerini tamamen tutması diye bir iddiası yoktur. Bu iddia sadece harfi tercüme için geçerli olabilir. Bu tercüme şekli de aşağıda belirteceğimiz sebeplerle mümkün değildir.

15 Şuarâ (26):196.

16 et-Taberî, XI, 113; er-Râzî, XXIII, 169; el-Kurtubî, XIII, 138; İbnü'l-Cevzî, Zâdu'l-Mesîr, VI, 144.

17 Fussilet (41):44.

4. "واوحى الى هذا القرآن لانذركم به" **"Bu Kur'an onunla sizi uyar-mam için bana vahyolunmuştur."**¹⁸ Yabancılar Arapça bilmediklerine göre bu uyarının onların dili ile yapılması zorunludur. O halde onun tercüme-si de Kur'an'dır demektirler. Burada da aslında bu görüşü doğrudan doğru-ya destekleyen bir ifade söz konusu değildir. Çünkü Peygamberin bütün açık-lamaları aslında Kur'an'ın tefsiri mahiyetinde olmasına rağmen, onun bu ka-bil sözlerine bile hiçbir zaman "Kur'an" muamelesi yapılmamıştır. Burada mecazi bir ifade söz konusudur. Bu gibi zorunlu hallerde mecazın bu kadarı-na da tahammül edip, onu istismar etmemek gerekir.¹⁹

5. İbn Mes'ud'dan gelen bir rivayettir. Kendisi "taâmu'l-esim" ifadesini bü-tün zorlamasına rağmen her defasında dili dönmediği için "taâmu'l-yetim" diye okuyan bir kimseye onun yerine "taâmu'l-fâcir" diyebileceğini söylemiş ve Kur'an okurken "alim" yerine "hakim" demenin, rahmet ayetini azap ayetine çevirmedikçe bir zararı olmadığını da ifade etmesini delil olarak ileri sürmüş-lerdir.²⁰ Halbuki bu tasarruf, kolaylaştırma babında, kişiye özel ve geçici bir tutum olup, İbn Mes'ud'un bizzat kendisinin Kur'an'ın tercümesini Kur'an say-ması diye bir görüşü söz konusu değildir.

Tercümeyle "Kur'an" denilemeyeceği hakkında ileri sürülen deliller:

1. Kur'an, hem lafzı ve hem de manası ile birlikte Kur'an'dır. Kur'an-ı Ke-rim'in lafzının Arapça oluşu onun ayrılmaz bir vasfıdır. Zira Kur'an'da 6 yerde "أرأنا عر بيا" **"Arapça Kur'an"**,²¹ bir ayette "حكما عربيا" **"Arapça hüküm"**²² tamlaması kullanılmış, üç ayette de Kur'an'ın "لسانا عربيا" Arap dili ile indirildiği açıkça belirtilmiştir.²³ Yüce Allah, böylece Kur'an'ın Arapça oluşunu onun önemli bir özelliği olarak tesbit etmiştir. Bu sebeple tercümenin de "Kur'an" olabileceğini savunmak bu ayetlere açıkça ters düşmek demektir. Arapça olduğu zaten ortada olan bir kitaba Yüce Allah'ın ısrarla, tekrar tek-rar "Arapça Kur'an" demesini elbette gözardı etmemek gerekir.

2. Bilindiği gibi tercüme genel olarak üç türdür:

- Harfi tercüme
- Manevi tercüme
- Tefsiri tercüme

Bu tercüme çeşitlerinden her yönü ile aslın yerini tıpa tıp tutma iddiasında olan tercüme şekli sadece harfi tercümedir. Çünkü harfi tercüme, kelime ol-sun harf olsun asıl metindeki bütün unsurların hiçbir ekleme ve çıkarma ya-

18 En'âm (6):19.

19 ek-Râzi Mefâtihu'l-Ğayb, I, 213.

20 A.g.e., aynı yer.

21 Yûsuf (12); 2; Tâhâ (20): 113; Zümer (39):27-28; Fussilet (41):3; Şûrâ (42):7; Zuhruf (43):3.

22 Ra'd(13):37.

23 Nahl (16):103; Şuara (26):192-195; Ahkâf (46):12.

pılmadan bire bir karşılıklarının aynen tercümeyle de konulması suretiyle yapılır. Böyle bir tercüme aslında bir dereceye kadar sadece hukuki ve teknik metinlerde mümkündür. Edebi değeri haiz metinlerde ise mümkün değildir. Bu bakımdan, değil Kur'an gibi yüksek edebi değere sahip bir kitabı, insanların elinden çıkan ve edebi değeri olan başka eserlerin bile harfi tercümesi mümkün değildir. Halbuki bir eserin tercümesinin o eserin aynısıdır denilebilmesi için mantıken bu harfi tercümenin bütün şartları ile yerine getirilmiş olması şarttır. Aksi takdirde tam anlamıyla bu buna eşittir, bu bunun yerini tam anlamı ile tutar denilemez.

Manevi tercümede ise böyle bir iddia zaten söz konusu değildir. Çünkü bu nevi tercümede mütercim kendisini asıl metindeki kelimelere, tertibe ve nazma bağlı kalmak zorunda hissetmez. O sadece asıl metnin muhtemel manalarından kendisine göre en uygun olanını bazı tasarruflarla başka bir dile aktarmaya çalışır. Bu arada asıl metinde olmayan bazı kelimeleri kullandığı gibi asıl metindeki bazı kelime ve harfleri de bırakmak zorunda kalır. *Tefsiri tercüme* ise, manevi tercüme çeşidinin biraz daha geniş olup, metnin daha iyi anlaşılması için bazı şerh ve açıklamaları da ihtiva eder. Böylece işin içine şahsi değerlendirmeler ve tesbitler daha çok karışmış olur. Bu nevi tercüme çeşidi ile yapılan bir Kur'an tercümesine de "Kur'an" denilemeyeceği ortadadır.

Tekrar ifade edecek olursak, bir Kur'an'ın tercümesine de "Kur'an" diyebilmek için onun, asıldaki lafız ve mana özelliklerini bütün incelikleri ile aynen taşıması gereklidir. Bilhassa kur'an için bunun tam anlamı ile yerine getirilmesi imkansızdır. İşte harfi tercüme usulü ile Kur'an'ın tam olarak tercümesine engel olan Kur'an'a ve O'nun kullandığı dil olan Arapça'ya has bu özellikleri ise şöylece hülasa etmek mümkündür:²⁴

- a) Kur'an cümlelerinden ilk anda anlaşılman manadan başka ikinci, üçüncü veya daha fazla anlam çıkarmanın mümkün olması,
- b) Yine, Kur'an kelimelerinden bazılarının birden fazla mana taşıması,
- c) Kur'an kelimelerinden bazılarının başka bir dilde tam bir karşılığı olmaması,
- d) Kur'an'ın Arapçanın bir özelliği sebebi ile zengin ve farklı bir edat kullanımına sahip olması.
- e) Kur'an cümlelerinin bazılarında birden fazla irap ihtimalinin bulunması ve bunun birkaç mana ihtimalini ortaya çıkarabilmesi,
- f) Kur'an metinde birden fazla kıraat vecihlerinin bulunması ve dolayısıyla bunun manaya farklı etkisi,
- g) Kur'an'da mecaz ifade eden ibarelerin bulunması ve bunları tercümenin zorluğu,
- h) Kur'an ifadelerinin insanı hayrete düşüren bir ses ve mana uyumu taşıması ve bunun tercümeyle de yansıtılmasının imkansızlığı,

²⁴ Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Aydar, **Kur'an-ı Kerim'in Tercümesi Meselesi**, s. 241-266.

ı) Kur'an'da müteşabih ayetlerin manasının tesbitinin ve başka bir dile aktarmanın güçlüğü,

ı) Kur'an'da kullanılan zamirlerden bazılarının kimlere ait olduğunun farklı anlayışlara açık olması,

ı) Arapçada bütün kelimelerde Türkçe gibi bazı dillerde olmayan erkeklik ve dişiliğin söz konusu olması.

k) Kur'an'ın dili olan Arapçanın kendine has -Türkçe gibi bazı dillerden- çok farklı- bir cümle yapısı ve fil çekimine sahip olması.

4. Bir ayetin Kur'an olmasının belli başlı şartlarından birisi de onun mütevatir derecesine ulaşmış olmasıdır. Bu bakımdan Kur'an'da lafız ve manası ile mevcut olmasına rağmen, kıraat farklılıklarını ihtiva eden, fakat mütevatir derecesine ulaşmamış olan okuyuşlar bile Kur'an'dan kabul edilmemişlerdir. Halbuki bu kıraatlerde de manada herhangi bir değişiklik olmamaktadır. Bu durumda, zorunlu olarak, değil bir okuyuşun, bütün lafızların değiştiği tercüme Kur'an denilmesi hiç mümkün değildir.²⁵

5. Kur'an gerek lafzı ve gerekse manası itibarı ile mucizevi bir eserdir ve Hz. Peygamber'in en büyük ve devamlı bir mucizesidir. Bu bakımdan onun her şeyiyle bir benzerini değil bir başka dilde, orjinal dili olan Arapçada bile ortaya koymak mümkün değildir. Kur'an, Arap dili ve Edebiyatının zirvesini yaşadığı bir devirde inmiş olup o devrin edip ve şairleri bile onun bir benzerini getirmekten aciz kalmışlar ve onun fesahat ve belagattaki üstünlüğünü itiraf etmekten kendilerini tutamamışlardır. Nitekim, bilindiği gibi, Yüce Allah, Kur'an'ın bir insan sözü olduğu iddiasını çürütme sadedinde inanmayanlara, önce onun tamamının bir benzerini,²⁶ daha sonra bu sayıyı aşağı çekerek 10 suresinin²⁷ bir benzerini ve sonunda daha da indirerek bir tek suresinin²⁸ bir benzerini getirmelerini teklif etmiş ve onların bunu bütün yardımcılarını ve cinleri de yardımlarına çağırsalar da asla yapamayacaklarını belirterek gelmiş geçmiş bütün insanlığa meydan okumuştur. Görüldüğü gibi, Kur'an'ın her bakımdan ona benzeyen Arapça veya başka bir dildeki bir tercümesinin yapılabileceği iddiası, Yüce Allah'ın bu meydan okuması ile de çelişmektedir. Nitekim Kur'an'ı tercüme eden mütercimlerin hemen hepsi bu konudaki acziyetlerini ve yetersizliklerini dile getirmişler ve kendi tercümelerinin Kur'an'ın yerine asla konulamayacağını özellikle belirtmişlerdir.

Böylece Kur'an, Hz. Peygamberin sürekli bir mucizesi olarak asırlarca ayakta kalmış ve hiç şüphesiz bundan sonra da ayakta kalmaya devam edecektir. Bunu eğer yapabilse idi onu bütün güçleri ile ortadan kaldırmaya veya en azından onun tesirini kırmaya çalışan ve bu meydan okumayla ilk olarak muhatap olan müşrikler yapabildi. Çünkü o devir Arap dilinin zirvesini ya-

25 Mustafa Sabri, **Mes'eletü Tercemeti'l-Kur'an**, s. 46, 52; Karaçam, **Kur'an-ı Kerim'in Nüzûlü**, s. 80-267, 287-288.

26 **İsrâ** (17):88; **Kasas** (28):49; **Tûr** (52):34.

27 **Hûd** (11):13-14.

28 **Bakara** (82):23-24; **Yûnus** (10):38.

şadığı bir devirdi ve içlerinde çok değerli şair ve edipler vardı. Fakat onlar bütün bu düşmanlıklarına rağmen, Kur'an'ın eşsizliğini gizli veya açık bir şekilde itiraf etmek zorunda kalmışlar, gizli gizli de olsa onun büyüleyici üslubunun etkisinde kalarak, onu dinlemekten kendilerini ahkoyamamışlar ve onun tesirini ortadan kaldırmak için çareyi ancak "o okunurken gürültü çıkarın ki, insanlar onu anlayamasınlar"²⁹ demekte bulmuşlardır.

Netice olarak, bu konuda net bir sonuca ulaşmak için şu tesbiti yapmak durumundayız. Kur'an'ın tercümesi ya bizzat Kur'an'dır, ya Kur'an'ın bir benzeridir, yahut da bu ikisinden başka bir şeydir.³⁰ Onun, bizzat "Kur'an" olması mantiken mümkün değildir. Çünkü Kur'an'ın Yüce Allah tarafından Cebrail Aleyhisselam aracılığı ile Hz. Peygamber'e indirilmiş olduğu Arapça aslı ortadadır. O Kur'an da bir tanedir, iki tane olamaz. Ve mantiken de tercümenin aslın bizzat tıpa tıp aynısı olması zaten imkansız bir şeydir.

İkinci olarak, tercüme Kur'an'ın eşi ve benzeri de olamaz; çünkü Kur'an gibi bir kitabın bir beşer tarafından meydana getirilen tercümesinin, aslın bütün lafız ve mana özelliklerini tıpa tıp aynen ihtiva etmesi mümkün değildir.

Geriye bir ihtimal kalıyor ki, o da tercüme bunların dışında bir şeydir. Ve zaten isbat edilmeye çalışılan gerçek de budur. Tercüme, sadece tercüme edenin gücü, kabiliyeti ve bilgisi nisbetinde aslın bazı manalarını aksettirmeye çalışan kısa veya uzun bir tefsir=yorum çalışmasından ibarettir. Hatadan arınmış değildir. Çünkü her tercümede az veya çok hataya mutlaka rastlanılmaktadır. Bu bakımdan Kur'an mütercimleri kendi hatalarını da Kur'an'a sokmuş olmamak için eserlerine "tercüme" bile demekten kaçınmış "meal" ifadesini kullanmışlardır. Bu ifadeleri ile demek istemişlerdir ki; "işte benim bütün bilgi, çalışıp çabalama sonucunda anlayabildiğim mana budur, yanılmış da olabilirim, daha iyisi de yapılabilir. Asıldaki bütün lafız ve mana ve incelikleri aynen aktardığımı iddiasında da değilim."

Şunu da unutmamak gerekir ki, eğer biz Kur'an tercümelerine de "Kur'an" adını verecek olursak ortaya birden bire bir çok dilde yüzlerce "Kur'an" çıkacaktır. Bu da hiç şüphesiz büyük bir kargaşaya sebep olacak ve hiç yoktan ortaya büyük bir problem çıkacaktır. Halbuki Kur'an'ın aslı elimizdedir. Ve dünyanın neresine gidersek aynı Kur'an kıraatı ile karşılaşmak büyük bir nimettir. Bu durum mü'minlerin birliği ve beraberliği için çok önemli bir katkı sağlamaktadır.

29 Fussilet (41):26.

30 el-Bâkılânî, **Nüketü'l-İntisâr li-Nakli'l-Kur'an**, s. 341.